

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 22190/18
Kadifa KOVAČEVIĆ i drugi
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući 26. ožujka 2024. u odboru u sastavu:

Pauliine Koskelo, *predsjednica*,

Lorraine Schembri Orland,

Davor Derenčinović, *suci*,

i Dorothee von Arnim, *zamjenica tajnika odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 22190/18) protiv Republike Hrvatske koji je pet hrvatskih državljana, čiji su relevantni podatci navedeni u priloženoj tablici („podnositelji zahtjeva”) i koje je u početku zastupao g. Šušak, a zatim gđa S. Čanković, odvjetnici u Zagrebu, podnijelo Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 7. svibnja 2018.,

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”), koju je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik, obavijesti o prigovoru na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije o navodno proizvoljnim i očigledno nerazumnim odlukama domaćih sudova, a da se ostatak zahtjeva proglasi nedopuštenim,

očitovanja stranaka,

nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

PREDMET SPORA

1. Predmet se odnosi na prigovore podnositelja zahtjeva na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije zbog navodno proizvoljnih i očigledno nerazumnih odluka domaćih sudova donesenih u parničnom postupku koji su podnositelji pokrenuli protiv države.

2. Od 4. do 7. kolovoza 1995. hrvatske vlasti provele su vojno redarstvenu akciju Oluja kojom su vratile kontrolu nad gotovo cijelim hrvatskim

teritorijem koji su okupirale srpske paravojne postrojbe (vidi *Bursać i drugi protiv Hrvatske*, br. 78836/16, stavak 5., 28. travnja 2022.).

3. Podnositelji zahtjeva bili su obitelj koja je živjela na novooslobođenom hrvatskom teritoriju. Prema njihovim tvrdnjama, dana 19. kolovoza 1995. dva pripadnika hrvatske vojske došla su u njihovu kuću i upozorila njihova supruga odnosno oca H. K.-a da se „pristojno ponaša”. U to je vrijeme hrvatska vojska bila stacionirana blizu njihove kuće. Sljedećeg dana (20. kolovoza 1995.) u njihovu su kuću ponovno došla dva muškaraca; hrvatski vojnik od prethodnog dana, noseći pušku na ramenu, i još jedan čovjek kojeg prije nisu vidjeli, koji je nosio vojne hlače bez oznaka, crnu majicu i bombe oko struka. Vojnik s puškom proveo je neko vrijeme u kući s H. K.-om. Kad su izašli van, drugi je muškarac vojniku uzeo pušku s ramena, ubio H. K.-a i napustio mjesto događaja. Kad je prva podnositeljica rekla da će slučaj prijaviti policiji, hrvatski vojnik koji je donio pušku rekao je: „Ja sam Bog i policija i nitko nikamo ne ide.” Pomogao je podnositeljima zahtjeva pokopati H. K.-a. Nakon toga je i nekoliko drugih hrvatskih vojnika stiglo na mjesto događaja, a zatim su svi otišli.

4. Godine 1998. prva podnositeljica podnijela je kaznenu prijavu u kojoj je navela da je njezina supruga ustrijelila neidentificirana osoba u vojnoj odori, koja je bila u pratnji hrvatskog vojnika.

5. Policijskim izvidima utvrđeno je da je muškarac s puškom na ramenu I. S., pripadnik izvjesne postrojbe hrvatske vojske, koji je preminuo 1997.

Dana 8. svibnja 2003. policija je uhitila N. Ž.-a, pripadnika iste postrojbe hrvatske vojske. N. Ž. je priznao da je došao u kuću podnositelja zahtjeva 20. kolovoza 1995. zajedno s I. S.-om. Naveo je da su se po njihovu dolasku prva podnositeljica i njezin zet požalili da H. K. mnogo pije i uznemirava obitelj i da se boje prijaviti ga vlastima. On i I. S. otišli su u kuću razgovarati s H. K.-om. Upozorili su ga da ne bi trebao toliko piti niti uznemiravati svoju obitelj. I. S. se još malo zadržao u kući s H. K.-om dok je on (N. Ž.) izašao van popiti piće s obitelji H. K.-a. Kad su I. S. i H. K. izašli iz kuće, on (N. Ž.) doživio je određenu „blokadu”, uzeo je pušku s ramena I. S.-u i ustrijelio H. K.-a, vjerojatno pod utjecajem pritužbi koje je o njemu čuo. N. Ž. je izrazio žaljenje zbog svojih postupaka navodeći da su u to vrijeme on i ostali vojnici bili pod velikim stresom zbog ratnih zbivanja i da su često konzumirali alkohol. Zatim je nazvao odvjetnika i rekao policiji da neće potpisati svoju izjavu. Istoga dana prva podnositeljica zahtjeva i izvjesni H. D. prepoznali su N. Ž.-a kao muškarca koji je najvjerojatnije ustrijelio H. K.-a.

6. Dana 26. siječnja 2004. nadležni državni odvjetnik odbacio je kaznenu prijavu protiv N. Ž.-a. Pozvao se na činjenicu da tijekom prepoznavanja prva podnositeljica i H. D. nisu prepoznali N. Ž.-a s potpunom sigurnošću, već samo s velikom vjerojatnošću. Nadalje je naveo da su njih dvoje opisali počinitelja kao osobu kojoj nedostaje nekoliko zuba u gornjoj čeljusti, dok je vještak stomatologije pregledao N. Ž.-a i utvrdio da ima sve zube u gornjoj čeljusti. Državni odvjetnik zaključio je da se stoga ne može utvrditi da je N.

Ž. bio počinitelj ubojstva. Rješenje je dostavljeno prvoj podnositeljici uz uputu da može preuzeti kazneni progon protiv N. Ž.-a u roku od osam dana ako to želi. Ona to nije učinila, ali su podnositelji 2006. podnijeli još jednu kaznenu prijavu (tijelu kaznenog progona koje je nadređeno tijelu koje je odbacilo prvobitnu kaznenu prijavu) navodeći da je N. Ž. počinitelj i da bi ga trebalo kazneno goniti. Istraga protiv nepoznatog počinitelja, po svemu sudeći, još je u tijeku.

7. U međuvremenu, u rujnu 2003. podnositelji zahtjeva pokrenuli su parnični postupak protiv države tražeći naknadu štete u vezi s ubojstvom njihova supruga i oca od strane hrvatskog vojnika.

8. Dana 29. travnja 2011. Općinski građanski sud u Zagrebu odbio je tužbeni zahtjev podnositelja kao neosnovan. Naveo je da je kaznena prijava protiv N. Ž.-a bila odbačena i da stoga u parničnom postupku nije bilo moguće utvrditi da je N. Ž. bio počinitelj, a podnositelji nisu na drugi način dokazali da je njihova srodnika ubio hrvatski vojnik. Naime, ni podnositelji zahtjeva ni drugi svjedoci saslušani tijekom postupka nisu tvrdili da je počinitelj nosio odoru hrvatske vojske. Nije se moglo zaključiti, iz puke činjenice da je hrvatska vojska bila stacionirana blizu kuće podnositelja zahtjeva, i iz okolnosti da je počinitelj bio u pratnji hrvatskog vojnika I. S.-a, da je i počinitelj bio hrvatski vojnik.

Nadalje, čak i da je [počinitelj] bio hrvatski vojnik, sud je smatrao da nije dokazano da je ubojstvo počinjeno u vezi s obavljanjem vojne službe, kako to zahtjeva Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata (na koji se upućuje u gore navedenom predmetu *Bursać*, stavak 32.). Konkretno, podnositelji zahtjeva potvrdili su da nikada nisu bili podvrgnuti nikakvim pretragama ni krađi od strane hrvatskih vojnika. Nadalje, svjedoci su iskazivali da je I. S. došao u kuću podnositelja zahtjeva na poziv njihovih susjeda na druženje i da je sa sobom doveo tog drugog nepoznatog muškarca. Njihov dolazak u kuću podnositelja zahtjeva i ubojstvo H. K.-a stoga nisu bili povezani s obavljanjem vojne službe.

Taj je sud dalje presudio da podnositelji zahtjeva nisu dokazali da je njihov srodnik ubijen oružjem u vlasništvu države, zbog čega bi država bila odgovorna za štetu na temelju članka 174. Zakona o obveznim odnosima, kojim se uređuje odgovornost vlasnika opasnih stvari za štetu uzrokovanu tim stvarima. Čak i da je bio ubijen oružjem u vlasništvu države, sud je utvrdio da je tužba podnositelja zahtjeva bila podnesena izvan općeg objektivnog zakonskog roka zastare od pet godina utvrđenog u članku 376. Zakona o obveznim odnosima.

9. Dana 20. ožujka 2012. Županijski sud u Zagrebu potvrdio je tu presudu. Dana 3. studenoga 2015. Vrhovni sud odbio je reviziju podnositelja zahtjeva kao neosnovanu. Dana 4. listopada 2017. Ustavni sud odbio je ustavnu tužbu podnositelja kao neosnovanu odlukom dostavljenom punomoćniku podnositelja 8. studenoga 2017.

10. Podnositelji zahtjeva pred Sudom su prigovorili, na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije, da su zaključci građanskih sudova da nisu dokazali da je njihova srodnika ubio hrvatski vojnik u vojnoj službi ili da je njihov srodnik ubijen oružjem u vlasništvu države proizvoljni i očigledno nerazumni.

OCJENA SUDA

11. Sud ponavlja da je svjestan supsidijarne naravi svoje uloge i da mora biti oprezan kada je riječ o preuzimanju uloge prvostupanjskog suda koji utvrđuje činjenice kada to nije neizbježno zbog okolnosti određenog predmeta. Nije zadatak Suda da činjeničnu ocjenu domaćih sudova zamijeni vlastitom i opće je pravilo da je na tim sudovima da ocijene dokaze koji su im podneseni (vidi *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stavak 150., 20. ožujka 2018.).

12. Sud ne treba djelovati kao sud četvrtog stupnja te stoga neće na temelju članka 6. dovoditi u pitanje presudu domaćih sudova, osim ako se njihova utvrđenja mogu smatrati proizvoljnima ili očigledno nerazumnima (vidi *Bochan protiv Ukrajine* (br. 2) [VV], br. 22251/08, stavak 61., ECHR 2015). S tim u vezi Sud ponavlja da se domaća sudska odluka ne može smatrati proizvoljnom do te mjere da dovodi u pitanje poštenost postupka osim ako za odluku nisu navedeni razlozi ili ako se navedeni razlozi temelje na očiglednoj činjeničnoj ili pravnoj pogrešci koju je počinio domaći sud, a koja je dovela do „uskraćivanja pravde” (vidi *Moreira Ferreira protiv Portugala* (br. 2) [VV], br. 19867/12, stavak 85., 11. srpnja 2017.), odnosno, pogrešci koja je toliko „očita” da ju nijedan razuman sud ne bi mogao počinuti (vidi gore navedeni predmet *Bochan protiv Ukrajine* (br. 2), stavak 62.).

13. U ovom predmetu Sud primjećuje da su domaći sudovi na tri razine nadležnosti ispitali predmet podnositelja zahtjeva i naveli detaljne razloge za svoje zaključke, koje je preispitao i Ustavni sud (vidi stavke 8. – 9. ove odluke). Domaći sudovi presudili su da, čak i pod pretpostavkom da je srodnika podnositelja zahtjeva ubio hrvatski vojnik, nije dokazano da je ubojstvo počinjeno u vezi s obavljanjem vojne službe, kako to zahtijeva Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata. Konkretno, podnositelji zahtjeva potvrdili su da nikada nisu bili podvrgnuti nikakvim pretragama ni krađi od strane hrvatskih vojnika, a svjedoci su iskazivali da je I. S. došao u kuću podnositelja zahtjeva na poziv njihovih susjeda na druženje i da je sa sobom doveo tog drugog nepoznatog muškarca. Prema mišljenju domaćih sudova, njihov dolazak u kuću podnositelja zahtjeva i ubojstvo H. K.-a stoga nisu bili povezani s obavljanjem vojne službe.

14. Sudovi su nadalje presudili da, čak i da je srodnik podnositelja zahtjeva ubijen puškom u vlasništvu države i da je država stoga odgovorna za štetu na temelju članka 174. Zakona o obveznim odnosima, opći objektivni

zakonski rok zastare od pet godina za podnošenje tužbe istekao je 20. kolovoza 2000., a podnositelji zahtjeva tužbu su podnijeli u svibnju 2003. Prema tome, tužba podnositelja zahtjeva na temelju te konkretne odredbe u svakom bi slučaju bila odbijena zbog zastare.

15. S obzirom na navedeno, Sud nije uvjeren da su odluke domaćih sudova bile proizvoljne ili očigledno nerazumne, odnosno da su njihova utvrđenja bila rezultat očigledne činjenične ili pravne pogreške koja je dovela do „uskraćivanja pravde” (vidi stavak 12. ove odluke i usporedi predmete *Trivkanović protiv Hrvatske* (br. 2), br. 54916/16, stavak 81., 21. siječnja 2021., i *Baljak i drugi protiv Hrvatske*, br. 41295/19, stavci 40. – 41., 25. studenoga 2021.).

16. Iz toga proizlazi da je prigovor na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije o navodno proizvoljnim i očigledno nerazumnim zaključcima domaćih sudova nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije jer je očigledno neosnovan i mora se odbaciti sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

17. Kad je riječ o prigovoru podnositelja zahtjeva zbog prekomjernog iznosa troškova postupka koji im je naloženo platiti državi, Sud primjećuje da je taj prigovor prvi put podnesen Sudu 30. travnja 2020., a parnični postupak kojemu se prigovara okončan je 8. studenoga 2017. (vidi stavak 9. ove odluke).

18. Iz toga proizlazi da je ovaj novi prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavka 1. Konvencije zbog nepoštovanja pravila o šest mjeseci te se stoga mora odbaciti sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 25. travnja 2024.

Dorothee von Arnim
zamjenica tajnika

Pauliine Koskelo
predsjednica

ODLUKA KOVAČEVIĆ I DRUGI protiv HRVATSKE

Prilog

Popis podnositelja:

Br.	Ime podnositelja/podnositeljice zahtjeva	Godina rođenja	Državljanstvo	Prebivalište
1.	Kadifa KOVAČEVIĆ	1948.	hrvatsko	Vojnić
2.	Senada DOLIĆ	1973.	hrvatsko	Velika Kladuša
3.	Dragan KOVAČEVIĆ	1978.	hrvatsko	Vojnić
4.	Suvad KOVAČEVIĆ	1975.	hrvatsko	Vojnić
5.	Mirsada MEŠINOVIĆ	1980.	hrvatsko	Vojnić

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST/STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524